भावे तत्रार्थे स्त्री लटा०टाप् । ङीप् राजनि० ।

हेमदुग्धिन् पु० हेमवर्णं दुग्धं नियोधोऽस्यस्य इनि । उदुम्बरे वृक्षे शब्दर० [वैद्यरे राजनि०४ हिमे च माधवः

हेमन् न०हि-मनिन् । १स्वर्णे धातौ २धुस्तूरे अमरः ३नामु-

हेमन्त पुंन० । हि-झ, मुट् च । अग्रहायणपौषमासात्मके ऋतौ कालभेदे अमरः । कपित्थे शब्दच० ।

हेमन्तनाथ पु० हेमन्ते नाथ्यते याच्यते नाथ-कर्मणि घञ् ।

हेमपुष्प न० हेमेव पीतं पुष्पमस्य । १अशोकवृक्षे २लवापुष्पे च मेदि० । ३चम्पकवृक्षे पु० बहु । तत्र काव्ये च शब्दच०

हेमपुष्पी स्त्री हेमेव पीतं पुष्पमस्याः ङीप् । १मञ्जिष्ठायाम् शब्दर० । २स्वर्णजीवन्त्याम् ३इन्द्रवारुण्याम् ४सुवर्चल्याम् ५कण्टकार्य्यां च राजनि० । संज्ञायां कन् ह्रस्वः । स्वर्णयूथिकायाम् स्त्री । [(चापावला) राजनि० ।

हेमफला स्त्री हेमेव पीतं फलफलमस्याः । स्वर्णकदल्याम्

हेममालिन् पु० हेमेव किरणानां मालास्यस्य इनि । १सूर्य्ये ति० त० । २कर्कटके च [राजनि० ।

हेमयूथिका स्त्री हेमेव पीता यूथिका । स्वर्णयूथिकायाम्

हेमरागिणी स्त्री हेम इव रागोऽस्त्यस्या इनि ङीप् । हरिद्रायाम् त्रिका० ।

हेमल पु० हेम तद्वत् निर्मेयस्वर्णमध्यात्, तद्वर्णं वा लाति ला-क । १कङ्काले स्वर्णकारे २कण्ठाभरणे ३लकुचवृक्षे पुंस्त्री० मेदि० त्रिकां० ङीप् ।

हेमलता स्त्री हेमेव पीता लता । स्वर्णजीवन्त्याम् राजनि० ।

हेमवल न० हेम्ना वलते शोभते वल-अच् । मौक्तिके राजनि० हिमवलमित्यपि पाठान्तरं तत्रार्थे हिमतुल्य-शुभ्रत्वात्तथात्वम् ।

हेमशृङ्ग पु० हेमेव रुचिः शृङ्गोऽस्य । विष्णौ त्रिका० ।

हेमशिखा स्त्री हेमेव पीता शिखा यस्याः । स्वर्णजीव्याम् शब्दर० । [वृक्षे रत्नच० ।

हेमसार न० हेम सारयति निर्मलीकरोति, सृ-णिच्-अण् ।

हेमहस्तिरथ पु० हेमनिर्मितहस्तियुक्तो रथः । तुलापुरुषादिमहादानमध्ये दानार्थं० कल्पिते १स्वर्णमय-हस्तियुक्ते हेममयरथे २तद्दाने न० । तद्विधिः हेमा०दा० "अथातः संप्रवक्ष्यामि हेमहस्तिरथं शुभम् । यस्य प्रदानाद्भवनं वैष्णवं याति मानवः । पुत्रपौत्रिणिमन्त्रा कान्त्र तुलापुरुषदानवत् । विप्रवाचनकं कृत्वा तोषयेद्भोजयेत्ततः । कारयित्वा तुलापुरुषमारभ्य चाच्छादनादि-तम् । अलाभ्यु पोषितस्तद्वद् ब्राह्मणैः सह भोजनम् । दशाद्यादिशब्देन हेमकालदविप्रादिसर्वमनुक्तं तत्-तुलापुरुषोक्ततुलापुरुषवत् वेदितव्यम् । उपोषित इति, उपवासाशक्तौ नक्तमपि वेदितव्यम् । "कुर्यात् पुष्प-रथाकारं काञ्चनं पृथिवीमयम् । वस्त्रैर्विचित्रा-भिश्चित्रचक्रसमन्वितम् । लोकपालाष्टकोपेतं शिवार्कब्रह्म-संयुतम् । मध्ये नारायणोपेतं लक्ष्मीपुष्टिसमन्वितम् । पुष्परथः, क्रीडार्थो रथः, स च चतुष्काकारोपयोच्छा-दितो भवति वस्त्रैः लोकपालाश्रयाः । लोकपालब्रह्म-शिवार्कलक्षणमुक्तं ब्रह्माण्डदाने । मध्यशब्दः पूर्वापराभ्यां संबध्यते, शिवादीनामपि स्वानामपेक्षायास्तेनैव निष्टत्तेः । नारायणादिलक्षणं पद्मपुराणात् "नारायणचतु-र्बाहुः शङ्खं चक्रं तथोत्तरे । दक्षिणे तु गदापद्मं नीलजीमूतसन्निभे । वामे श्रीर्वनमालाढ्या पुष्टिः पद्म-करा परा" इति । "कृष्णाजिने तिलद्रोणं कृत्वा संस्थापयेद्रथम् । तथाष्टादश धान्यानि भाजनानि च-न्दनैः । दीपिकोपानहच्छत्रपादुकादर्पणान्वितम् । ध्वजे तु गरुडं कुर्यात् कुबेराये विनायकम् । नानाफल-समायुक्तं उपरिष्टाद्वितानकम् । कौशेयं पञ्चवर्णं च अस्तानकुसुमान्वितम् । चतुर्भिः कलशैः सार्द्धं गोभि-रष्टाभिरन्वितम् । चतुर्भिर्हेममातङ्गैर्ध्वजादामविभू-षितैः । सरूपतः करिभ्याश्च युक्तं कृत्वा निवेदयेत् । कुर्यात् पञ्चपलादूर्ध्वमाभारादपि शक्तिवः" । ध्वजे तु गरुडं कुर्यादित्यादि, ध्वजो दण्डः । गरुडलक्षण-मुक्तं नारदीये "उपेन्द्रस्यापतः पक्षौ गुडाकेशः क्षताङ्गविः । वज्रनासतुनतो भूमौ भुजौ च फणिम-ण्डितः । पक्षिजङ्घो नरस्यावस्तुङ्गनासो नराङ्कः । द्विभुजः पक्षयुक्तश्च कर्त्तव्यो विनतासुतः" । अथ विना-यकस्य "चतुर्भुजस्त्रिनेत्रश्च कर्त्तव्योऽत्र गजाननः । नागयज्ञोपवीतश्च शशाङ्कतशेखरः । दलं दण्डकरे दद्या-द्द्वितीये चाक्षसूत्रकम् । तृतीये वरदं दद्याच्चतुर्थे मोदकं तथा" । उपर्य्यधोहस्तयोर्दलादि, देवमिति, कु-बेरो व्याख्यातः । अस्तानकुसुमं, पुष्पविशेषः रूढ-यौगिकमपहरतीतिन्यायात् महाभारहेति प्रसिद्धमेव लक्षते । भारो व्याख्यातः । ध्वजगतदेवताश्च पञ्चपला-दिपरिमितेन रथवत्कृतसुवर्णेनैव निष्पादनीयाः एवं सम्भारानुपकल्प्य पूर्ववदधिवासनं विधाय वरादिवसे पुण्याहवाचनादि सकलं कर्मकाण्डं समाप्य सर्वौषधि-जलेराचार्य्यो यजमानस्य स्नापनं कुर्यात् । "ततो मङ्गल